

EUROOPAN TALOUSALUE
EFTAN VALVONTAVIRANOMAINEN

EFTAn VALVONTAVIRANOMAISEN PÄÄTÖS

N:o 305/04/KOL,

tehty 1 päivänä joulukuuta 2004,

valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta 48. kerran muuttamalla 16 lukua: tuki vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi, ja ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi

EFTAN VALVONTAVIRANOMAINEN, joka

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen⁽¹⁾ ja erityisesti sen 61–63 artiklan sekä pöytäkirjan 26,

ottaa huomioon EFTA-valtioiden sopimuksen valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta⁽²⁾ ja erityisesti sen 24 artiklan ja 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan, sen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan ja pöytäkirjassa 3 olevan II osan 18 ja 19 artiklan⁽³⁾,

sekä katsoo seuraavaa:

valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen 24 artiklan nojalla EFTAn valvontaviranomainen varmistaa ETA-sopimuksen valtioneuvoston päätöksen muuttamisen määräysten soveltamisen,

valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen 5 artiklan 2 kohdan b alakohdan nojalla EFTAn valvontaviranomainen antaa ilmoituksia ja suuntaviivoja asioista, joita ETA-sopimus koskee, jos kyseisessä sopimuksessa taikka valvonta- ja tuomioistuinsopimuksessa nimenomaisesti näin määrätään tai jos se pitää sitä tarpeellisena,

EFTAn valvontaviranomainen palauttaa mieleen valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta 48. kerran muuttamalla 16 lukua: tuki vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi, ja ehdotus aiheellisiksi toimenpiteiksi, jotka se hyväksyi 19 päivänä tammikuuta 1994,

⁽¹⁾ Jäljempänä 'ETA-sopimus'.

⁽²⁾ Jäljempänä 'valvonta- ja tuomioistuinsopimus'.

⁽³⁾ Valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirja 3 EFTA-valtioiden 10 päivänä joulukuuta 2001 muuttamassa muodossa. Elokuun 28 päivänä 2003 voimaan tulleilla muutoksilla pöytäkirjaan 3 sisällytettiin neuvoston asetus (EY) N:o 659/1999, annettu 22 päivänä maaliskuuta 1999, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen [entisen] 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä.

⁽⁴⁾ Suuntaviivat ETA-sopimuksen 61 ja 62 artiklan sekä valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan 1 artiklan soveltamista ja tulkitsemista varten, EFTAn valvontaviranomaisen päätös, tehty 19 päivänä tammikuuta 1994, julkaistu EYVL:ssä L 231, 3.9.1994, s. 1 ja ETA-täydennysosassa N:o 32, muutettu viimeksi valvontaviranomaisen päätöksellä N:o 195/04/KOL, tehty 14 päivänä heinäkuuta 2004 (ei vielä julkaistu). Jäljempänä 'valtioneuvoston suuntaviivat'.

Euroopan komissio julkaisi 1 päivänä lokakuuta 2004 uuden tiedonannon valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annetuista yhteisön suuntaviivoista ja teki ehdotuksen EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdan mukaisiksi aiheellisiksi toimenpiteiksi ⁽¹⁾,

kyseinen tiedonanto on merkityksellinen myös Euroopan talousalueen kannalta,

ETA:n valtiontukisääntöjen yhtenäinen soveltaminen on taattava koko Euroopan talousalueella,

ETA-sopimuksen liitteen XV lopussa olevaan lukuun "YLEISTÄ" kuuluvan II kohdan mukaan EFTAn valvontaviranomaisen on Euroopan komissiota kuultuaan annettava oikeudelliset säädökset, jotka vastaavat Euroopan komission antamia säädöksiä,

EFTAn valvontaviranomainen on kuullut Euroopan komissiota,

EFTAn valvontaviranomainen on kuullut EFTA-valtioita 3 päivänä helmikuuta 2004 järjestetyssä monenvälisessä kokouksessa,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1. Valtiontuen suuntaviivojen 16 kappaletta muutetaan korvaamalla nykyinen 16 kappale tämän päätöksen liitteessä olevalla tekstillä. Lisäksi ehdotetaan tämän päätöksen liitteeseen sisältyviä aiheellisia toimenpiteitä.
2. Päätös annetaan tiedoksi EFTA-valtioille lähettämällä niille kirjeitse jäljennös tästä päätöksestä ja sen liitteestä. EFTA-valtioita pyydetään ilmoittamaan, hyväksyvätkö ne aiheelliset toimenpiteet yhden kuukauden kuluessa tämän kirjeen vastaanottamisesta. EFTA-valtioiden on alettava soveltaa uusia suuntaviivoja viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 2005.
3. Päätös annetaan tiedoksi Euroopan komissiolle ETA-sopimuksen pöytäkirjassa 27 olevan d kohdan mukaisesti lähettämällä sille jäljennös tästä päätöksestä ja sen liitteestä.
4. Tämä päätös ja sen liite julkaistaan *Euroopan unionin virallisen lehden ETA-osastossa ja ETA-täydennysosassa*.
5. Jos EFTA-valtiot hyväksyvät ehdotuksen aiheellisista toimenpiteistä, niistä julkaistaan tiivistelmä *Euroopan unionin virallisen lehden ETA-osastossa ja ETA-täydennysosassa*.
6. Tämä päätös on todistusvoimainen englannin kielellä.
7. Päätös on osoitettu Norjalle, Islannille ja Liechtensteinille.

Tehty Brysselissä 1 päivänä joulukuuta 2004.

EFTAn valvontaviranomaisen puolesta

Hannes HAFSTEIN
Puheenjohtaja

Einar M. BULL
Kollegion jäsen

⁽¹⁾ Komission tiedonanto – Yhteisön suuntaviivat valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2).

LIITE

*16. TUKI VAIKEUKSISSA OLEVIEN YRITYSTEN PELASTAMISEKSI JA RAKENTEIDEN UUDISTAMISEKSI ⁽¹⁾

16.1 Johdanto

- (1) EFTAn valvontaviranomainen (jäljempänä 'valvontaviranomainen') antoi alkuperäiset suuntaviivat vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi ⁽²⁾ vuonna 1994. Uudet suuntaviivat annettiin vuonna 1999 ⁽³⁾.
- (2) Antaessaan uudet, aikaisempiin versioihin pitkälti perustuvat suuntaviivat valvontaviranomainen pyrkii tekemään joitakin muutoksia ja selvennyksiä, joiden taustalla on monia eri tekijöitä ⁽⁴⁾.
- (3) Tehottomien yritysten poistuminen markkinoilta on tavanomainen osa markkinoiden toimintaa. Tavanomaisena käytäntönä ei voi olla vaikeuksiin joutuneiden yritysten pelastaminen valtiontuen avulla. Pelastamis- ja rakenneuudistustoiimiin myönnetty tuki on antanut aiemmin aihetta joihinkin kaikkein kiistanalaisimpiin valtiontukitapauksiin, ja se kuuluu eniten kilpailun vääristymistä aiheuttaviin valtiontukimuotoihin. Täten pääsääntönä pitäisi olla ETA-sopimuksen yleinen periaate valtiontuen kieltämisestä, ja tästä säännöstä poikkeamisen pitäisi olla rajoitettua.
- (4) Tuen ainutkertaisuuden periaatetta vahvistetaan edelleen, jotta toistuvia pelastamis- ja rakenneuudistustukia ei käytettäisi pitämään yrityksiä keinoitekoisesti toiminnassa.
- (5) Vuoden 1999 suuntaviivoissa pelastamis- ja rakenneuudistustuki erotettiin toisistaan, ja pelastamistuki määriteltiin väliaikaiseksi tueksi, jonka avulla vaikeuksissa oleva yritys voi jatkaa toimintaansa rakenneuudistus- ja/tai selvitystilasuunnitelman laatimiseen tarvittavan ajan. Pelastamisvaiheessa ei periaatteessa voitu toteuttaa valtiontuella rahoitettuja rakenneuudistustoimenpiteitä. Tällainen tiukka pelastamis- ja rakenneuudistustuen erottelu on kuitenkin aiheuttanut ongelmia. Vaikeuksissa olevien yritysten on kenties jo pelastamisvaiheessa toteutettava kiireellisiä rakenteellisia toimenpiteitä pysäyttääkseen taloudellisen tilanteensa heikkenemisen tai hillitäkseen sitä. Näin ollen näissä suuntaviivoissa pelastamistuen käsitettä laajennetaan, jotta tuensaaja voi toteuttaa kiireellisiä toimenpiteitä, jotka voivat olla luonteeltaan rakenteellisia, kuten jonkin sivuliikkeen välitön sulkeminen tai muunlainen tappiollisesta toiminnasta luopuminen. Tällaisten tukien kiireellisen luonteen vuoksi EFTA-valtioille olisi annettava mahdollisuus valita yksinkertaistettu menettely hyväksynnän saamiseksi niille.
- (6) Rakenneuudistustuen osalta vuoden 1999 suuntaviivoissa edellytetään edelleen vuoden 1994 suuntaviivojen tavoin, että rakenneuudistustuen saaja rahoittaa rakenneuudistusta huomattavalla rahoitusosuudella. Suuntaviivojen tämänkertaisen tarkistuksen yhteydessä on tarkoituksenmukaista todeta aiempaa selkeämmin periaate, että kyseisen rahoitusosuuden on oltava todellinen ja tuen ulkopuolelle jäävä. Tuensaajan rahoitusosuudella on kaksinainen merkitys, sillä yhtäältä se osoittaa, että markkinat (omistajat, velkojat) uskovat elinkelpoisuuden palautumiseen kohtuullisessa ajassa, ja toisaalta rahoitusosuudella varmistetaan, että rakenneuudistustuki rajoittuu määrään, joka on välttämätön elinkelpoisuuden palautumiseen, ja että kilpailun vääristymistä rajoitetaan. Tältä osin valvontaviranomainen edellyttää myös vastasuoritteita kilpailijoihin kohdistuvien vaikutusten vähentämiseksi mahdollisimman suuressa määrin.
- (7) Pelastamis- tai rakenneuudistustuen myöntämistä vaikeuksissa oleville yrityksille voidaan kuitenkin pitää perusteltuna ainoastaan tietyin edellytyksin. Tukia voidaan perustella esimerkiksi sosiaali- tai aluepoliittisilla näkökohdilla. Perusteluna voi olla myös tarve ottaa huomioon pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) myönteinen merkitys taloudelle tai poikkeuksellisesti myös se, että kilpailukykyinen markkinarakenne halutaan säilyttää, koska yritysten poistuminen markkinoilta voisi johtaa tiukkaan monopoli- tai oligopolitilanteeseen. Toisaalta ei ole perusteltua pitää yritystä keinoitekoisesti toiminnassa alalla, jolla on pitkäaikaista rakenteellista ylikapasiteettia, tai jos yritys selviytyy ainoastaan toistuvien valtiontukitoimien avulla.

⁽¹⁾ Tämä luku vastaa yhteisön suuntaviivoja valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi (EUVL C 244, 1.10.2004, s. 1).

⁽²⁾ Annettu 19.1.1994, julkaistu EYVL:ssä L 231, 3.9.1994, s. 1, ja sen ETA-täydennysosassa N:o 32 samana päivänä.

⁽³⁾ Annettu 16.12.1999, julkaistu EYVL:ssä L 274, 26.10.2000 ja sen ETA-täydennysosassa N:o 48 samana päivänä.

⁽⁴⁾ Asiaa koskevassa tiedonannossaan komissio on todennut, että on aiheellista tarkastella lähemmin vääristymiä, joita tuen myöntäminen pelastamis- ja rakenneuudistustoiimiin aiheuttaa. Tiedonanto perustuu Tukholmassa 23. ja 24. maaliskuuta 2001 ja Barcelonassa 15. ja 16. maaliskuuta 2002 pidettyjen Eurooppa-neuvoston kokousten päätelmiin, joissa jäsenvaltioita kehoitetaan jatkossakin vähentämään valtiontukea suhteessa BKT:hen ja suuntaamaan tukea yleisen edun mukaisiin horisontaalisiin tavoitteisiin, myös koheesiotavoitteisiin. Näin seurataan myös Lissabonissa 23. ja 24. maaliskuuta 2000 pidetyn Eurooppa-neuvoston päätelmien tavoitteita, joissa korostetaan talouden kilpailukykyyn kasvua Euroopassa.

16.2 Määritelmät ja suuntaviivojen soveltamisala sekä yhteydet muihin valtioneuvoston päätöksiin

16.2.1 Vaikeuksissa oleva yritys

- (8) Vaikeuksissa olevalle yritykselle ei ole ETA:n määritelmää. Valvontaviranomainen katsoo näissä suuntaviivoissa kuitenkin, että kyse on vaikeuksissa olevasta yrityksestä, jos yritys ei pysty omilla taikka omistajilta/osakkailta tai luotonantajilta saaduilla varoilla pysäyttämään tappiollista kehitystä, joka johtaa lähes varmasti yrityksen toiminnan loppumiseen lyhyellä tai keskipitkällä aikavälillä, jos viranomaiset eivät puutu tilanteeseen.
- (9) Yritys katsotaan periaatteessa näissä suuntaviivoissa tarkoitetuksi vaikeuksissa olevaksi yritykseksi sen koosta riippumatta seuraavissa olosuhteissa:
- a) jos kyse on yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu⁽⁵⁾ ja joka on menettänyt yli puolet merkitystä pääomastaan⁽⁶⁾ ja yli neljännes pääomasta on menetetty viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana; tai
- b) jos kyse on yhtiöstä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta ei ole rajattu⁽⁷⁾ ja joka on menettänyt yli puolet kirjanpidon mukaisista omista varoistaan ja yli neljännes varoista on menetetty viimeksi kuluneen 12 kuukauden aikana; tai
- c) jos se yhtiömuodosta riippumatta täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yhtiön asettamiselle yleistäytöntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi.
- (10) Vaikka mikään 9 kohdassa esitetystä olosuhteista ei ole käsillä, yrityksen voidaan silti katsoa olevan vaikeuksissa, etenkin jos vaikeuksissa olevan yrityksen tavanomaiset merkit, kuten kasvavat tappiot, liikevaihdon supistuminen, varastojen kasvu, ylikapasiteetti, tulorahoituksen pienentyminen, lisääntyvä velkaantuminen, korkokustannusten nousu ja nettoarvon heikentyminen tai sen katoaminen, ovat nähtävissä. Yritys voi pahimmassa tapauksessa menettää maksukykynsä tai joutua maksukyvyttömyytensä vuoksi kansallisen lainsäädännön mukaiseen yleistäytöntöönpanomenettelyyn. Tällöin näitä suuntaviivoja sovelletaan tällaisen menettelyn yhteydessä yrityksen toiminnan jatkamiseen johtavaan tukeen. Yritys voidaan kuitenkin katsoa tukielpöiseksi vasta kun on varmistettu, ettei yritys kykene saneeraukseen omilla taikka omistajiltaan/osakkailtaan tai markkinalähteistä saaduilla varoilla.
- (11) Vastaperustettu yritys ei näiden suuntaviivojen mukaan voi saada pelastamis- tai rakenneuudistustukea, vaikka sen rahoitustilanne olisi aluksi epävarma. Tämä koskee etenkin tapauksia, joissa yritys perustetaan aikaisemmin toimineen yrityksen selvitystilän jälkeen tai ostamalla tällaisen yrityksen kaikki omaisuuserät. Periaatteessa yritystä pidetään vastaperustettuna ensimmäiset kolme vuotta sen toiminnan aloittamisesta kyseisellä alalla. Yritys voi saada pelastamis- tai rakenneuudistustukea vasta kyseisen ajanjakson jälkeen edellyttäen, että:
- a) sitä voidaan pitää näissä suuntaviivoissa tarkoitettuna vaikeuksissa olevana yrityksenä; ja
- b) se ei ole osa yhtymää⁽⁸⁾, paitsi 12 kohdassa vahvistetuina edellytyksin.
- (12) Yhtymään kuuluva tai yhtymän haltuun joutuva yritys voi saada pelastamis- tai rakenneuudistustukea vain silloin, kun voidaan osoittaa, että vaikeudet kohdistuvat ainoastaan tähän yritykseen eikä niiden aiheuttajana ole sattumanvarainen kustannustenjakoa yhtymän sisällä, ja että nämä vaikeudet ovat niin vakavia, ettei yhtymä pysty selviytymään niistä itse. Jos vaikeuksissa oleva yritys perustaa tytäryhtiön, vaikeuksissa olevaa yritystä ja sen määräysvallassa olevaa tytäryhtiötä pidetään yhtymänä ja niille voidaan myöntää tukea tämän kohdan mukaisin edellytyksin.

⁽⁵⁾ Kyse on erityisesti neuvoston direktiivin 78/660/ETY (EYVL L 222, 14.8.1978, s. 11), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/51/EY (EUVL L 178, 17.7.2003, s. 16) ja sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä XXII olevaan 4 kohtaan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 176/2003 (EUVL L 88, 25.3.2004, s. 53 ja ETA-täydennysosa N:o 15, 25.3.2004, s.14) 1 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa tarkoitetuista yhtiömuodoista.

⁽⁶⁾ Kuten toisessa neuvoston direktiivissä 77/91/ETY (EYVL L 26, 31.1.1977, s. 1), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna vuoden 2003 liittymisasiakirjalla, säädetään. Liittymisasiakirja on sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä XXII olevaan 2 kohtaan ETA:n laajentumisopimuksella.

⁽⁷⁾ Kyse on erityisesti direktiivin 78/660/ETY (EYVL L 222, 14.8.1978, s. 11), sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2003/51/EY (EUVL L 178, 17.7.2003, s. 16) ja sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä XXII olevaan 4 kohtaan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 176/2003 (EUVL L 88, 25.3.2004, s. 53 ja ETA-täydennysosa N:o 15, 25.3.2004, s. 14) 1 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitetuista yhtiömuodoista.

⁽⁸⁾ Määriteltäessä, onko yritys itsenäinen vai osa yhtymää, otetaan huomioon perusteet, jotka vahvistetaan komission asetuksen (EY) N:o 68/2001 liitteessä I (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 20), sellaisena kuin se on muutettuna asetuksella (EY) N:o 363/2004 (EUVL L 63, 28.2.2004, s. 20) ja sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä XV olevan 1 kohdan d alakohdan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 131/2004 (EUVL L 64, 10.3.2005, s. 67).

16.2.2 Pelastamis- ja rakenneuudistustuen määritelmä

- (13) Pelastamis- ja rakenneuudistustukea käsitellään samoissa suuntaviivoissa, sillä molemmissa tapauksissa on kyse siitä, että viranomaiset joutuvat ratkaisemaan vaikeuksissa olevan yrityksen ongelmia, ja pelastaminen ja rakenneuudistus ovat usein saman toimen kaksi vaihetta, vaikka ne ovat sisällöltään erilaisia.
- (14) Pelastamistuki on luonteeltaan tilapäistä ja palautettavaa. Sen päätavoitteena on, että vaikeuksissa oleva yritys voi jatkaa toimintaansa rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelman laatimiseen tarvittavan ajan. Yleisperiaatteena on, että pelastamistuella voidaan tukea tilapäisesti yritystä, jonka huomattavasti heikentynyt rahoitustilanne heijastuu akuuttina maksuvalmiuskriisinä tai teknisenä maksukyvyttömyytenä. Tällaisen väliaikaisen tuen pitäisi suoda aikaa tarkastella vaikeuksiin johtanutta tilannetta ja kehittää tarkoituksenmukainen suunnitelma vaikeuksien voittamiseksi. Pelastamistuki on lisäksi rajoitettava välttämättömään. Toisin sanoen pelastamistuki tarjoaa vaikeuksissa olevalle yritykselle lyhyen, enintään kuuden kuukauden mittaisen hengähdysajan. Tuen on oltava palautettavaa maksuvalmiustukea, joka myönnetään lainatakuuksina tai lainoina, ja siitä on perittävä korkoa, joka on vähintään yhtä korkea kuin vakaassa taloudellisessa tilanteessa olevilta yrityksiltä perittävä korko ja ainakin yhtä korkea kuin valvontaviranomaisen vahvistama viitekorko. Rakenteellisia toimenpiteitä, jotka eivät vaadi välittömiä toimia, kuten valtion peruuttamatonta ja automaattista omistusosuutta yrityksen omista varoista, ei voida rahoittaa pelastamistuella.
- (15) Kun rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelma, johon tukea haettiin, on valmis ja käytössä, kaikkea lisätukea pidetään rakenneuudistustukena. Pelastamistukea voidaan myöntää toimenpiteisiin, jotka on toteutettava viipymättä tappioiden välttämiseksi, rakenteelliset toimenpiteet mukaan luettuina (esimerkiksi välitön luopuminen tappiollisesta toiminnasta), edellyttäen, että jäljempänä yksittäisten tukien osalta 16.3.1 jaksossa ja tukiohjelmien osalta 16.4.3 jaksossa mainittuja edellytyksiä noudatetaan. Jollei käytetä 16.3.1.2 jaksossa esitettyä yksinkertaistettua menettelyä, EFTA-valtion on osoitettava, että tällaiset rakenteelliset toimenpiteet on toteutettava viipymättä. Pelastamistukea ei tavallisesti voida myöntää rahoitusrakenteen uudistamiseen.
- (16) Rakenneuudistus on sitä vastoin osa realistista, johdonmukaista ja kauaskantoista suunnitelmaa, jonka tavoitteena on palauttaa yrityksen elinkelpoisuus pitkällä aikavälillä. Rakenneuudistukseen sisältyy yleensä yksi tai useampi seuraavista seikoista: yrityksen toiminnan tehokkaampi uudelleenorganisointi ja järjeittäminen, johon tavallisesti kuuluu luopuminen tappiollisesta toiminnasta, sellaisen toiminnan uudelleenjärjestely, jonka kilpailukyky voidaan palauttaa, ja mahdollinen toiminnan monipuolistaminen suuntautumalla uuteen tuottavampaan toimintaan. Yrityksen rakenteen uudistamista on yleensä täydennettävä rahoitusrakenteen uudistamisella (esimerkiksi pääomanliskäykset ja velkaantuneisuuden vähentäminen). Näiden suuntaviivojen mukaiset rakenneuudistustoimet eivät voi kuitenkaan rajoittua pelkkään rahoitustukeen, jonka tarkoituksena on korvata aiemmat tappiot puuttumatta tappioiden syntymiseen johtaneisiin syihin.

16.2.3 Soveltamisala

- (17) Suuntaviivoja sovelletaan kaikkiin ETA-sopimuksen soveltamisalaan kuuluvilla toimialoilla toimiviin yrityksiin, jotka valvontaviranomaisen on tarkastettava ETA-sopimuksen 62 artiklan mukaisesti, tämän kuitenkin rajoittamatta vaikeuksissa olevia yrityksiä koskevien alakohtaisten sääntöjen soveltamista⁽⁹⁾.

16.2.4 Soveltuvuus yhteismarkkinoille

- (18) ETA-sopimuksen 61 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään, että 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan kuuluva tuki voidaan katsoa soveltuvaksi yhteismarkkinoille. Jos ei oteta huomioon ETA-sopimuksen 61 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja tapauksia, erityisesti luonnonmullistuksista tai muista poikkeuksellisista tapahtumista aiheutuvien vahinkojen korvaamista, joita ei käsitellä tässä yhteydessä, ainoa oikeusperusta tarkasteltaessa vaikeuksissa olevalle yritykselle myönnettävän tuen soveltuvuutta yhteismarkkinoille on 61 artiklan 3 kohdan c alakohta. Mainitun määräyksen perusteella valvontaviranomaisella on valtuudet hyväksyä tuki "tietyn taloudellisen toiminnan (...) kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla". Tilanne voi olla tällainen etenkin, jos tuki on välttämätöntä markkinoiden toiminnan riittämättömyydestä johtuvan epätasapainon korjaamiseksi tai taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden varmistamiseksi.
- (19) Koska vaikeuksissa olevan yrityksen koko olemassaolo on vaarassa, sitä ei voida pitää sopivana palvelemaan muita poliittisia tavoitteita ennen kuin sen elinkelpoisuus on varmistettu. Siksi valvontaviranomainen katsoo, että tuki vaikeuksissa oleville yrityksille voi edistää taloudellisen toiminnan kehitystä vaikuttamatta kaupankäyntiin ETA:n edun kanssa ristiriitaisella tavalla ainoastaan, jos näissä suuntaviivoissa vahvistetut edellytykset täyttyvät. Jos pelastamis- tai rakenneuudistustukea saavat yritykset sijaitsevat tukialueilla, valvontaviranomainen ottaa 54 ja 55 kohdassa esitetyn mukaisesti huomioon ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa tarkoitettut alueelliset näkökohdat.
- (20) Valvontaviranomainen kiinnittää erityisesti huomiota tarpeeseen estää näiden suuntaviivojen käyttö voimassa olevien puitteiden ja suuntaviivojen periaatteiden kiertämiseen.
- (21) Muutokset tukea saavan yrityksen omistusjärjestelyissä eivät vaikuta pelastamis- tai rakenneuudistustuen arviointiin.

⁽⁹⁾ Lentoliikenteen alalla on tällaisia erityissääntöjä. Ks. näiden suuntaviivojen 30 luku.

16.2.5 Aiemman sääntöjenvastaisen tuen saajat

- (22) Jos vaikeuksissa olevalle yritykselle on aiemmin myönnetty sääntöjenvastaista tukea, josta valvontaviranomainen on tehnyt kielteisen päätöksen ja antanut takaisinperimismääräyksen, ja tällaista valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta tehdyn EFTA-valtioiden sopimuksen (jäljempänä 'valvonta- ja tuomioistuin sopimus')⁽¹⁰⁾ pöytäkirjassa 3 olevan II osan 14 artiklan mukaista takaisinperimistä ei ole toteutettu, kyseiselle yritykselle myönnettävää pelastamis- ja rakenneuudistustukea arvioitaessa otetaan huomioon vanhan tuen ja uuden tuen yhteisvaikutus ja se, että vanhaa tukea ei ole maksettu takaisin⁽¹¹⁾.

16.3 Valvontaviranomaiselle erikseen ilmoitetun pelastamis- ja rakenneuudistustuen yleiset hyväksymisedellytykset

- (23) Tämä luku koskee ainoastaan valvontaviranomaiselle erikseen ilmoitettavia tukitoimenpiteitä. Valvontaviranomainen voi tietyin edellytyksin hyväksyä myös pelastamiseen tai rakenneuudistukseen tarkoitettua tukiohjelman. Tukiohjelmien hyväksymisedellytykset esitetään 16.4 luvussa.

16.3.1 Pelastamistuki

16.3.1.1 Edellytykset

- (24) Valvontaviranomainen voi hyväksyä 14 kohdassa määritellyn pelastamistuen seuraavien edellytysten täytyessä:

- a) Tuen on oltava maksuvalmiustukea, joka myönnetään lainatakauksina tai lainoina⁽¹²⁾. Kummassakin tapauksessa lainasta on perittävä korkoa, joka on vähintään yhtä korkea kuin vakaassa taloudellisessa tilanteessa olevilta yrityksiltä lainoista perittävä korko ja ainakin yhtä korkea kuin valvontaviranomaisen vahvistama viitekorko. Laina on maksettava takaisin ja takauksen voimassaolon on päättyttävä viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun ensimmäinen lainaerä on siirretty yritykselle.
- b) Tukea on voitava perustella vakavilla sosiaalisilla syillä, eikä sillä saa olla huomattavia kielteisiä heijastusvaikutuksia muihin ETA-sopimuksen sopimuspuoliin.
- c) Ilmoitukseen on liitettävä asianomaisen EFTA-valtion sitoumus toimittaa valvontaviranomaiselle kuuden kuukauden kuluessa pelastamistuen hyväksymisestä rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelma tai todisteet siitä, että laina on maksettu kokonaisuudessaan takaisin ja/tai takaus on päättynyt; ilmoittamattoman tuen tapauksessa EFTA-valtion on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa pelastamistuen ensimmäisestä täytäntöönpanosta rakenneuudistus- tai selvityssuunnitelma tai todisteet siitä, että laina on maksettu kokonaisuudessaan takaisin ja/tai takaus on päättynyt.
- d) Tuen on rajoitettava määrään, joka tarvitaan yrityksen toimintakyvyn säilyttämiseksi tuen hyväksymisajan. Tällaiseen määrään voi sisältyä 15 kohdan mukaista kiireellisiin rakenteellisiin toimenpiteisiin maksettavaa tukea. Tarvittavan määrän olisi perustuttava tappioista johtuviin yrityksen maksuvalmiustarpeisiin. Määriteltävässä kyseistä määrää huomioon on otettava liitteessä esitetyn laskutoimituksen tulos. Tämän laskutoimituksen tuloksen mahdollisesti ylittävistä pelastamistuesta on esitettävä asianmukainen selvitys.
- e) Tuen on täytettävä 16.3.3 jaksossa esitetty edellytys (tuen ainutkertaisuus).

⁽¹⁰⁾ EFTA-valtioiden sopimus valvontaviranomaisen ja tuomioistuimen perustamisesta ('valvonta- ja tuomioistuin sopimus') (EYVL L 344, 31.12.1994, s. 1).

⁽¹¹⁾ Asia C-355/95 P, Textilwerke Deggendorf v. komissio (Kok. 1997, s. I-2549).

⁽¹²⁾ Tästä säännöstä voidaan poiketa pankkialalla myönnetyn pelastamistuen osalta, jotta kyseessä oleva luottolaitos voisi jatkaa tilapäisesti pankkitoiminnan harjoittamista toiminnan vakauden valvontaa koskevan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2000/12/EY (EYVL L 126, 26.5.2000, s. 1), sellaisena kuin se on sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä IX olevaan 14 kohtaan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 15/2001 (EYVL L 117, 26.4.2001, s. 13, ja ETA-täydennysosa N:o 22, 26.4.2001, s. 8)). Muina kuin lainatakauksina tai lainoina myönnettävän, a alakohdassa vahvistetut edellytykset täyttävän tuen olisi joka tapauksessa oltava pelastamistuen yleisperiaatteiden mukaista, eikä se voi sisältää pankin omiin varoihin liittyviä rakenteellisia rahoitustoimenpiteitä. Muina kuin lainatakauksina tai lainoina myönnettävä, a alakohdassa vahvistetut edellytykset täyttävä tuki otetaan huomioon arvioitaessa rakenneuudistussuunnitelmaan sisältyviä mahdollisia vastasuoritteita 37–41 kohdan mukaisesti.

- (25) Jos EFTA-valtio on toimitannut rakenneuudistus suunnitelman kuuden kuukauden kuluessa tuen hyväksymispäivästä tai, jos kyseessä on ilmoittamaton tuki, kyseisen toimenpiteen täytäntöönpanosta, lainan takaisinmaksun tai takauksen voimassaolon päättymisen määräaika pidennetään, kunnes valvontaviranomainen tekee suunnitelmasta päätöksen, ellei valvontaviranomainen päättää, että määräajan pidentäminen ei ole perusteltua.
- (26) Rajoittamatta valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 23 artiklan soveltamista ja mahdollisuutta saattaa asia valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti EFTA:n tuomioistuimen käsiteltäväksi valvontaviranomainen aloittaa valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 2 kohdan mukaisen menettelyn, jos EFTA-valtio ei toimita:
- a) uskottavaa ja perusteltua rakenneuudistus- tai selvitystilas suunnitelmaa; tai
- b) todisteita siitä, että laina on maksettu kokonaisuudessaan takaisin ja/tai että takaus on päättynyt ennen kuuden kuukauden määräajan päättymistä.
- (27) Valvontaviranomainen voi joka tapauksessa päättää aloittaa tällaisen menettelyn, sanotun kuitenkin rajoittamatta valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 23 artiklan soveltamista ja mahdollisuutta saattaa asia EFTA:n tuomioistuimen käsiteltäväksi valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti, jos se katsoo, että lainaa tai takausta on käytetty väärin tai että kuuden kuukauden määräajan jälkeen ei enää ole perusteita olla maksamatta tukea takaisin.
- (28) Pelastamistuen hyväksyminen ei välttämättä tarkoita, että myös rakenneuudistus suunnitelman mukainen tuki hyväksyttäisiin, sillä tällaista tukea arvioidaan sen omista lähtökohdista.

16.3.1.2 Yksinkertaistettu menettely

- (29) Valvontaviranomainen pyrkii mahdollisuuksien mukaan tekemään päätöksen pelastamistuesta kuukauden kuluessa, jos tuki täyttää kaikki 16.3.1.1 jaksossa esitetyt edellytykset ja seuraavat vaatimukset:
- a) asianomainen yritys täyttää vähintään yhden kolmesta 9 kohdassa esitetystä perusteesta;
- b) pelastamistuki rajoittuu määrään, joka saadaan liitteessä esitetyn laskutoimituksen tuloksena ja on enintään 10 miljoonaa euroa.

16.3.2 Rakenneuudistustuki

16.3.2.1 Peruseriaate

- (30) Rakenneuudistustuki aiheuttaa erityisiä kilpailuongelmia, sillä se voi siirtää kohtuuttoman osan rakenteelliseen sopeuttamiseen liittyvistä rasitteista sekä sosiaalisista ja taloudellisista ongelmista tuottajille, jotka eivät saa tukea, sekä muille ETA-sopimuksen sopimuspuolille. Yleisenä periaatteena olisi sen vuoksi oltava, että rakenneuudistustuki hyväksytään vain, kun voidaan osoittaa, ettei sen myöntäminen ole ETA:n edun vastaista. Tämä on mahdollista vain silloin kun tuki täyttää tiukat perusteet ja kun mahdolliset kilpailua vääristävät vaikutukset tasapainotuvat yrityksen toiminnan jatkumisen tuomilla eduilla (jos esimerkiksi todetaan, että yrityksen konkurssista johtuvien irtisanomisten nettomääräiset vaikutukset yhdessä tavarantoimittajille aiheutuvien vaikutusten kanssa aiheuttaisivat työllisyysongelmia, tai poikkeuksellisesti, jos yrityksen toiminnan lopettaminen johtaisi monopoli- tai oligopolitilanteeseen) ja periaatteessa riittäväillä vastasuoritteilla kilpailijoiden hyväksi.

16.3.2.2 Edellytykset tuen hyväksymiselle

- (31) Jollei tukialueita ja pk-yrityksiä koskevista erityissäännöksistä muuta johdu (ks. 54, 55, 56 ja 58 kohta), valvontaviranomainen hyväksyy tuen vain, jos seuraavat edellytykset täyttyvät:

Yrityksen tukikelpoisuus

- (32) Yritystä on voitava pitää näissä suuntaviivoissa tarkoitettuna vaikeuksissa olevana yrityksenä (ks. 8–12 kohta).

Pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttaminen

- (33) Tuen myöntämisen edellytyksenä on oltava rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpano. Rakenneuudistussuunnitelman on yksittäisten tukien osalta oltava kaikissa tapauksissa valvontaviranomaisen vahvistamia; 16.3.2.5 jakson mukaisesti tämä ei koske pk-yrityksiä.
- (34) Rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisajan on oltava mahdollisimman lyhyt, ja suunnitelman on mahdollistettava yrityksen pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palautuminen kohtuullisessa ajassa yrityksen tulevia toimintaedellytyksiä koskevien realististen oletusten perusteella. Rakenneuudistustukeen on siis yhdistettävä toteuttamiskelpoinen rakenneuudistussuunnitelma, jonka täytäntöönpanoon kyseinen EFTA-valtio sitoutuu. Tämä suunnitelma, joka sisältää kaikki tarpeelliset tiedot, kuten selvityksen markkinoista, on esitettävä valvontaviranomaiselle. Elinkelpoisuuden paranemisen on perustuttava pääasiassa rakenneuudistussuunnitelman sisältämiin yrityksen sisäisiin toimenpiteisiin. Se voi perustua hintojen tai kysynnän muutosten kaltaisiin ulkoisiin seikkoihin, joihin yritys ei voi itse juurikaan vaikuttaa, vain siinä tapauksessa, että markkinoiden kehittymisestä esitetyt arviot ovat yleisesti hyväksytyjä. Rakenneuudistus edellyttää luopumista sellaisesta toiminnasta, joka olisi rakenneuudistuksesta huolimatta edelleen tappiollista.
- (35) Rakenneuudistussuunnitelmassa on kuvailtava erityisesti yrityksen vaikeuksiin johtaneet olosuhteet. Tämä antaa mahdollisuuden arvioida, ovatko ehdotetut toimenpiteet sopivia. Suunnitelmassa on otettava huomioon muun muassa kysynnän ja tarjonnan nykytilanne ja ennakoitu kehitys merkityksellisillä tuotemarkkinoilla, ja sen on perustuttava skenaarioihin, jotka pohjautuvat optimistisiin, pessimistisiin ja niiden väliltä oleviin oletuksiin sekä yrityksen erityisiin vahvuuksiin ja heikkouksiin. Rakenneuudistussuunnitelman on mahdollistettava yrityksen rakenteen uudistaminen, jonka avulla pitkän aikavälin elinkelpoisuus ja mahdollisuus selviytyä itsenäisesti palautuvat.
- (36) Rakenneuudistussuunnitelmassa on esitettävä yrityksen uudistamista siten, että se voi rakenneuudistuksen jälkeen vastata itse kaikista kustannuksistaan, omaisuuserien arvon alentuminen ja rahoituskulut mukaan luettuina. Rakenneuudistuksen läpikäyneen yrityksen oman pääoman tuoton on oltava riittävän korkea, jotta se voi kilpailla omin voimin. Jos yrityksen vaikeudet johtuvat sen johtamis- ja hallintojärjestelmän puutteista, järjestelmää on muutettava asianmukaisella tavalla.

Kohtuuttomien kilpailun vääristymien välttäminen

- (37) Jotta kaupankäynnin edellytyksiä haittaavat vaikutukset olisivat mahdollisimman vähäiset, on toteutettava vastasuoritteita niin, että tavoitellut myönteiset vaikutukset ovat kielteisiä suuremmat. Muutoin tuen katsotaan olevan ”ristiriidassa yhteisen edun kanssa” ja rikkovan sen vuoksi ETA-sopimusta. Valvontaviranomainen ottaa pitkän aikavälin elinkelpoisuuden palauttamisen huomioon määrittäessään, ovatko vastasuoritteet riittäviä.
- (38) Vastasuoritteisiin voi kuulua omaisuuserien myynti, kapasiteetin tai markkinaläsnäolon supistukset ja kyseisille markkinoille pääsyn esteiden vähentäminen. Arvioidessaan, ovatko vastasuoritteet riittäviä, valvontaviranomainen ottaa huomioon markkinarakenteen ja kilpailuedellytykset varmistaakseen, etteivät tällaiset toimenpiteet heikennä markkinarakennetta esimerkiksi vaikuttamalla välillisesti monopolin tai erittäin oligopolistisen tilanteen syntymiseen. Jos EFTA-valtio pystyy osoittamaan, että tällainen tilanne muodostuisi, vastasuoritteet olisi järjestettävä niin, ettei tällaista tilannetta synny.
- (39) Toimenpiteet on suhteutettava tuesta aiheutuviin kilpailua vääristäviin vaikutuksiin ja etenkin yrityksen kokoon⁽¹³⁾ ja suhteelliseen painoarvoon merkityksellisillä markkinoilla. Toimenpiteitä olisi toteutettava etenkin markkinoilla, joilla yrityksellä on rakenneuudistuksen jälkeen huomattava markkina-asema. Toiminnan supistamisen laajuus on määriteltävä tapauskohtaisesti. Valvontaviranomainen arvioi rakenneuudistussuunnitelmaan liitetyn markkinaselvityksen perusteella ja mahdollisten muiden käytettävissä olevien tietojen, myös asianomaisilta osapuolilta saatujen tietojen perusteella, kuinka laajoja toimenpiteitä tarvitaan. Supistamisen on oltava olennainen osa rakenneuudistussuunnitelman mukaista rakenneuudistusta. Tätä periaatetta sovelletaan siitä riippumatta, luovutaanko omaisuuseristä ennen valtiontuen myöntämistä vai sen jälkeen, kunhan on kyse samasta rakenneuudistuksesta. Velvoitteiden poistamista kirjanpidosta ja tappiollisen toiminnan lopettamista, jotka olisivat joka tapauksessa tarpeen elinkelpoisuuden palauttamiseksi, ei pidetä kapasiteetin tai markkinaläsnäolon supistamisena vastasuoritteita arviotaessa. Tällaisissa arvioinneissa otetaan huomioon aikaisemmin mahdollisesti myönnetty pelastamistuki.
- (40) Tätä edellytystä ei kuitenkaan tavallisesti sovelleta pienyrityksiin, jollei alakohtaisissa valtiontukisäännöissä toisin vahvisteta tai jollei tuensaaja toimi pitkäaikaisesta ylikapasiteetista kärsivillä markkinoilla, koska voidaan olettaa, ettei pienyrityksille myönnettävä tapauskohtainen tuki tavallisesti vääristä kilpailua yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

⁽¹³⁾ Valvontaviranomainen voi ottaa huomioon, onko kyseessä keskisuuri vai suuri yritys.

- (41) Jos tuensaaaja toimii pitkään rakenteellisesta ylikapasiteetista kärsineillä markkinoilla, sellaisina kuin ne määritellään monialaisissa puitteissa alueellisesta tuesta suurille investointihankkeille⁽¹⁴⁾, yrityksen kapasiteettia tai markkina-läsnäoloa saatetaan joutua supistamaan jopa 100 prosenttia⁽¹⁵⁾.

Tuen rajaaminen välttämättömään – tuensajaan todellinen rahoitusosuus, johon ei sisälly tukea

- (42) Tukimäärä ja -intensiteetti on rajattava määrään, joka on ehdottomasti välttämätön rakenneuudistuksen toteuttamiseksi ottaen huomioon yrityksen, sen osakkaiden tai yhtymän, johon yritys kuuluu, käytettävissä olevat varat. Tässä arvioinnissa otetaan huomioon aikaisemmin mahdollisesti myönnetty pelastamistuki. Tuensajaan on osallistuttava rakenneuudistussuunnitelmaan merkittävällä määrällä omia varojaan, myös myymällä omaisuuseriä, jotka eivät ole välttämättömiä yrityksen elinkelpoisuuden kannalta, tai markkinaehtoisella ulkoisella rahoituksella. Tällainen rahoitusosuus on merkki markkinoiden uskosta elinkelpoisuuden palautumiseen. Rahoitusosuuden on oltava todellinen ja mahdollisimman suuri, eikä siihen voida laskea arvioituja tulevia voittoja, kuten kassavaroja.
- (43) Yleensä valvontaviranomainen pitää seuraavia rakenneuudistuksen rahoitusosuuksia⁽¹⁶⁾ sopivina: pienyritykset vähintään 25 prosenttia, keskisuuret yritykset vähintään 40 prosenttia ja suuret yritykset vähintään 50 prosenttia. Jos EFTA-valtio osoittaa poikkeusolojen ja erityisten vaikeuksien olemassaolon, valvontaviranomainen voi hyväksyä pienemmän rahoitusosuuden.
- (44) Kilpailun vääristymisen rajoittamiseksi on välttävää sen muotoisen tai niin suuren tuen myöntämistä, että yritys saisi liiallisia rahavaroja, joita se voisi käyttää aggressiiviseen markkinoita vääristävään toimintaan, joka ei liity rakenneuudistukseen. Tästä syystä valvontaviranomainen tutkii yrityksen velkojen määrän rakenneuudistuksen jälkeen, myös mahdollisesti vaateille myönnettyjen lykkäysten tai niiden alentamisen jälkeen. Se ottaa erityisesti huomioon yritystoiminnan jatkamismahdollisuudet maksukyvyttömyydestä johtuvan, kansallisen lainsäädännön mukaisen yleistäytöntöpanomenettelyn jälkeen⁽¹⁷⁾. Tukea ei myöskään saa käyttää rahoittamaan uusia investointeja, jotka eivät ole tarpeen elinkelpoisuuden palauttamiseksi.

Tuen hyväksymiselle asetettavat erityisedellytykset

- (45) Edellä 37–41 kohdassa kuvailtujen vastasuoritteiden lisäksi valvontaviranomainen voi määrätä tarpeelliseksi katsomaan edellytyksiä ja velvoitteita, joilla voidaan estää kilpailun vääristyminen yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla, jos kyseinen EFTA-valtio ei ole sitoutunut toteuttamaan tällaisia toimenpiteitä. Kyseessä oleva EFTA-valtio voidaan velvoittaa
- toteuttamaan itse tiettyjä toimenpiteitä (esimerkiksi avaamaan tietyt yrityksen toimintaan suoraan tai epäsuorasti liittyvät markkinat muille ETA:n toimijoille ETA:n lainsäädäntöä noudattaen);
 - määräämään tiettyjä velvoitteita tuensajayritykselle;
 - olemaan myöntämättä tuensajayritykselle muunlaista tukea rakenneuudistuksen aikana.

Rakenneuudistussuunnitelman täysimääräinen täytäntöönpano ja asetettujen edellytysten noudattaminen

- (46) Yrityksen on toteutettava valvontaviranomaisen hyväksymä rakenneuudistussuunnitelma kokonaisuudessaan ja noudatettava kaikkia muita tuen hyväksymistä koskevassa valvontaviranomaisen päätöksessä asetettuja velvoitteita. Valvontaviranomainen katsoo suunnitelman tai muiden velvoitteiden noudattamatta jättämisen tuen väärinkäytöksi, sanotun kuitenkin rajoittamatta valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 23 artiklan soveltamista ja mahdollisuutta saattaa asia EFTAn tuomioistuimen käsiteltäväksi valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti.
- (47) Useita vuosia kestävien ja huomattavien tukimääriä sisältävien rakenneuudistustoimien kohdalla valvontaviranomainen voi vaatia, että rakenneuudistustuki jaetaan useampaan erään. Valvontaviranomainen voi asettaa tukierien maksamisen edellytykseksi, että
- ennen kunkin erän maksamista on varmistettava rakenneuudistussuunnitelman jokaisen vaiheen asianmukainen edistyminen suunnitellun aikataulun mukaan; tai että
 - valvontaviranomainen hyväksyy jokaisen erän maksamisen ennakolta varmistuttuaan ensin suunnitelman asianmukaisesta täytäntöönpanosta.

⁽¹⁴⁾ Monialaiset puitteet alueellisesta tuesta suurille investointihankkeille, annettu 18 päivänä joulukuuta 2002 (ei vielä julkaistu), viimeksi muutettu 17 päivänä maaliskuuta 2004 (ei vielä julkaistu), 26A kohta.

⁽¹⁵⁾ Tällaisissa tapauksissa valvontaviranomainen hyväksyy ainoastaan rakenneuudistuksesta aiheutuvien sosiaalisten ongelmien lieventämiseen tarkoitettua tuen 16.3.2.6 jakson mukaisesti sekä ympäristötuen sellaisten saastuneiden alueiden puhdistamiseksi, jotka muutoin saatettaisiin jättää käytöstä pois.

⁽¹⁶⁾ Ks. 6 kohta. Tähän vähimmäisosuuteen ei saa sisältyä tukea. Näin ei ole esimerkiksi silloin, kun lainaan liittyy korkotukea tai tukea sisältäviä valtiontakauksia.

⁽¹⁷⁾ Ks. 9 kohdan c alakohta.

Valvonta ja vuosikertomus

- (48) Valvontaviranomaisen on voitava varmistua rakenneuudistussuunnitelman moitteettomasta edistymisestä EFTA-valtion sille säännöllisesti toimittamien yksityiskohtaisten kertomusten avulla.
- (49) Suurille yrityksille myönnetyn tuen osalta ensimmäinen kertomus on yleensä toimitettava valvontaviranomaiselle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tuen hyväksymisestä. Tämän jälkeen valvontaviranomaiselle on toimitettava kertomus vähintään kerran vuodessa tiettyyn määräaikaan mennessä, kunnes rakenneuudistussuunnitelman tavoitteet katsotaan saavutetuiksi. Kertomuksiin on sisällyttävä kaikki ne tiedot, jotka valvontaviranomainen tarvitsee voidakseen valvoa rakenneuudistussuunnitelman täytäntöönpanoa, tuen maksamisaikataulua ja yrityksen taloudellista tilannetta sekä hyväksymispäätöksessä säädettyjen edellytysten ja velvoitteiden noudattamista. Kertomuksiin on sisällyttävä erityisesti kaikki tiedot, jotka koskevat yritykselle rakenneuudistuksen aikana myönnettyjä tukia riippumatta siitä, mihin tarkoitukseen tuki on myönnetty taikka onko kyse yksittäisestä tuesta vai tukiohjelmasta myönnetystä tuesta (ks. 67–70 kohta). Jos valvontaviranomainen katsoo tarvitsevansa viipymättä vahvistuksen tietyille olennaisille tiedoille, esimerkiksi sulkemisille tai kapasiteetin supistamiselle, se voi vaatia kertomusten antamista useammin.
- (50) Pk-yrityksille myönnetyn tuen osalta riittää yleensä, että jäljennös tuensaajayrityksen tuloslaskelmasta ja taseesta toimitetaan valvontaviranomaiselle kerran vuodessa, jollei hyväksymispäätöksessä ole asetettu tiukempia edellytyksiä.

16.3.2.3 Rakennuudistussuunnitelman muuttaminen

- (51) Kun rakenneuudistustuen myöntäminen on hyväksytty, kyseinen EFTA-valtio voi rakenneuudistuksen aikana pyytää valvontaviranomaista hyväksymään muutoksia rakenneuudistussuunnitelmaan ja tukimäärään. Valvontaviranomainen voi hyväksyä tällaiset muutokset seuraavien edellytysten täytyessä:
- a) myös tarkistetun suunnitelman on palautettava elinkelpoisuus kohtuullisessa ajassa;
 - b) jos tukimäärää korotetaan, edellytettävien vastasuoritteiden on oltava kattavampia kuin alkuperäiset;
 - c) jos ehdotetut vastasuoritteet ovat alkuperäisiä vähäisempiä, tukimäärää on vastaavasti pienennettävä;
 - d) vastasuoritteet voidaan panna täytäntöön uuden aikataulun mukaan alkuperäistä myöhemmin vain yrityksestä tai EFTA-valtiosta riippumattomista syistä; muussa tapauksessa tukimäärää on vastaavasti pienennettävä.
- (52) Jos valvontaviranomaisen asettamia edellytyksiä tai EFTA-valtion antamia sitoumuksia lievennetään, tukimäärää on vastaavasti pienennettävä taikka asetettava lisäedellytyksiä.

- (53) Jos EFTA-valtio muuttaa hyväksytyä rakenneuudistussuunnitelmaa ilmoittamatta tästä asianmukaisesti valvontaviranomaiselle, valvontaviranomainen aloittaa valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 16 artiklan mukaisen menettelyn (tuen väärinkäyttö), sanotun kuitenkin rajoittamatta valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 23 artiklan soveltamista ja mahdollisuutta saattaa asia EFTAn tuomioistuimen käsiteltäväksi valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

16.3.2.4 Tukialueilla myönnettävät rakenneuudistustuet

- (54) Valvontaviranomainen ottaa huomioon aluekehitystarpeet arvioidessaan tukialueilla myönnettävää rakenneuudistustukea. Vaikeuksissa olevan yrityksen sijainti tukialueella ei kuitenkaan ole riittävä peruste rakenneuudistustuen hyväksymiseksi. Aluetta ei keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä auta yritysten keinotekoinen tukeminen. Lisäksi on alueiden etujen mukaista, että ne aluekehityksen edistämiseksi käyttävät varojaan niin, että elinkelpoisia ja kestävästi toimintaa voidaan kehittää mahdollisimman nopeasti. Kilpailun vääristymät on pyrittävä pitämään mahdollisimman vähäisinä myös silloin, kun tukia myönnetään tukialueilla toimiville yrityksille. Tässä yhteydessä on kiinnitettävä huomiota myös mahdollisiin haitallisiin heijastusvaikutuksiin, joita tuki voi aiheuttaa kyseisellä alueella ja muilla tukialueilla.

- (55) Edellä 31–53 kohdassa lueteltuja perusteita sovelletaan siis myös tukialueilla, vaikka aluekehityksen tarpeet otetaankin huomioon. Tuen hyväksymisedellytykset voivat kuitenkin olla asetettavien vastasuoritteiden ja tuensaajan rahoitusosuuden osalta joustavampia tukialueilla, jollei alakohtaisissa valtioneuvoston päätöksissä säädetä toisin. Jos kapasiteetin tai markkinaläsnäolon supistaminen vaikuttaa tarkoituksenmukaisimmalta toimenpiteeltä kilpailun kohtuuttomien vääristymien välttämiseksi, tukialueilla vaaditaan vähäisempää kapasiteetin supistamista kuin muilla alueilla, jos se on aluekehitystarpeiden kannalta perusteltua. EFTA-valtioiden on perusteltava tällaiset tapaukset, ja niissä erotellaan toisistaan ETA-sopimuksen 61 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaista aluetukea saavat alueet ja 61 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräysten soveltamisalaa kuuluvat alueet, jotta ensin mainituilla alueilla esiintyvät vakavammat alueelliset ongelmat voidaan ottaa huomioon.

16.3.2.5 Tuki pk-yritysten rakenneuudistukseen

- (56) Pienyrityksille myönnettävät tuet⁽¹⁸⁾ muuttavat yleensä kaupankäynnin edellytyksiä vähemmän kuin keskisuurille ja suurille yrityksille myönnettävät tuet. Sama koskee myös rakenneuudistustukea, joten 31–53 kohdassa vahvistettuja edellytyksiä sovelletaan väljemmin:
- a) Rakenneuudistustuen myöntäminen pienyrityksille ei yleensä edellytä vastasuoritteita (ks. 40 kohta), jollei alakohtaisissa valtioneuvoston päätöksissä toisin säädetä.
- b) Kertomusten sisällölle ei aseteta yhtä tiukkoja vaatimuksia (ks. 48, 49 ja 50 kohta).
- (57) Tuen ainutkertaisuuden periaatetta (16.3.3 jakso) sovelletaan kuitenkin sellaisenaan myös pk-yrityksiin.
- (58) Pk-yritysten rakenneuudistussuunnitelmaa ei tarvitse esittää valvontaviranomaisen hyväksyttäväksi. Suunnitelman on kuitenkin oltava 34–36 kohdassa esitettyjen vaatimusten mukainen ja kyseisen EFTA-valtion hyväksymä. Lisäksi siitä on ilmoitettava valvontaviranomaiselle. Tuen myöntämisen ehtona on oltava, että rakenneuudistussuunnitelma toteutetaan kokonaisuudessaan. EFTA-valtion velvollisuus on tarkastaa näiden edellytysten täyttyminen.

16.3.2.6 Rakenneuudistuksen sosiaalikuluihin myönnettävä tuki

- (59) Rakenneuudistussuunnitelmaan sisältyvä tavallisesti tappiollisen toiminnan supistaminen tai siitä luopuminen. Tällaiset supistukset ovat usein tarpeen toiminnan järjeistämiseksi ja tehostamiseksi, ja ne ovat täysin erillisiä kapasiteetin supistamisesta, joka on mahdollisesti edellytyksenä tuen myöntämiselle. Olipa näiden toimenpiteiden lähtökohta mikä tahansa, ne johtavat yleensä yrityksen henkilöstön vähentämiseen.
- (60) EFTA-valtioiden työolainsäädäntöön voi sisältyä yleisiä sosiaaliturvajärjestelmiä, joiden mukaan erorahat ja varhaiseläkkeet maksetaan suoraan irtisanotuille työntekijöille. Tällaisia järjestelmiä ei pidetä ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa kuuluvana valtioneuvoston tukena.
- (61) Työntekijöille maksettavien erorahojen ja varhaiseläkkeiden lisäksi valtion on yleisten sosiaaliturvajärjestelmien mukaan yleensä maksettava kustannukset, jotka yritykselle aiheutuvat irtisanotuille työntekijöille lakisääteiden tai sopimusvelvoitteiden lisäksi maksettavista etuuksista. Kun tällaisia järjestelmiä sovelletaan yleisesti ilman alakohtaisia rajoituksia kaikkiin asetettuihin edellytyksiin täyttäviin työntekijöihin ja kun etuudet myönnetään automaattisesti, niihin ei katsota sisältyvän ETA-sopimuksen 61 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tukea rakenneuudistusta toteuttaville yrityksille. Jos järjestelmiä kuitenkin käytetään rakenneuudistuksen edistämiseen tietyillä toimialoilla, niiden voidaan valikoivutensa takia katsoa sisältävän tukea⁽¹⁹⁾.
- (62) Erorahojen ja/tai varhaiseläkkeiden maksaminen, joka kuuluu yrityksen velvoitteisiin työolainsäädännön tai ammattiliittojen kanssa tehtyjen työehtosopimusten perusteella, on osa yrityksen omista varoista maksettavia tavanomaisia kustannuksia. Näin ollen valtion rahoitusta näiden kustannusten kattamiseen on pidettävä tukena riippumatta siitä, annetaanko se suoraan yrityksille vai ohjataan se työntekijöille valtion virastojen kautta.
- (63) Valvontaviranomainen ei lähtökohtaisesti vastusta tällaista vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettävää tukea, sillä siitä saatava taloudellinen hyöty kohdistuu myös muihin kuin tuensaajayritykseen, helpottaa rakennemuutosta ja lieventää sosiaalisia ongelmia.

⁽¹⁸⁾ Määritelty ETA-sopimukseen ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 131/2004 (ei vielä julkaistu) sisällytetyssä komission suosituksessa 2003/361/EY (EUVL L 124, 20.5.2003, s. 36). Joulukuun 31 päivään 2004 saakka sovelletaan määritelmää, joka esitetään komission suosituksessa 96/280/EY (EYVL L 107, 30.4.1996, s. 4). Määritelmä on myös komission asetuksen (EY) N:o 70/2001, annettu 12 päivänä tammikuuta 2001, Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 87 ja 88 artiklan soveltamisesta pienille ja keskisuurille yrityksille myönnettävään valtioneuvoston tukeen (EYVL L 10, 13.1.2001, s. 33) liitteessä 1, joka on sisällytetty ETA-sopimuksen liitteessä XV olevan 1 kohdan f alakohdan ETA:n sekakomitean päätöksellä N:o 88/2002, tehty 25 päivänä kesäkuuta 2002, ETA-sopimuksen liitteen XV (valtioneuvoston tuki) muuttamisesta (EYVL L 266, 3.10.2002, s. 56, ja ETA-täydennysosa N:o 49, 3.10.2002, s. 42).

⁽¹⁹⁾ Asiassa C-241/94, Ranska v. komissio (Kimberly Clark Sopalin), Kok. 1996, s. I-4551, annetussa tuomiossa yhteisöjen tuomioistuimien totei, että Ranskan kansallisesta työllisyysrahastosta (Fonds national de l'emploi) harkinnanvaraisesti myönnetty tuki saattoi asettaa eräät yritykset muita yrityksiä edullisempaan asemaan ja täyttää näin ollen perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulle tuelle asetettuihin edellytyksiin. (Tuomiossa ei kuitenkaan asetettu kyseenalaiseksi komission päätelmiä, joissa tämä tuki katsottiin yhteis-markkinoille soveltuvaksi.)

- (64) Erorahojen ja varhaiseläkkeiden lisäksi tuilla voidaan joidenkin rakenneuudistusten yhteydessä rahoittaa myös toimenpiteitä, jotka liittyvät koulutukseen, neuvontaan, työnhakua helpottavaan käytännön apuun, uudelleensi-joittautumiseen ja ammatilliseen koulutukseen sekä uusia yrityksiä perustavien työntekijöiden avustamiseen. Valvontaviranomaisen johdonmukaisena periaatteena on suhtautua myönteisesti tällaiseen vaikeuksissa oleville yrityksille myönnettävään tukeen.
- (65) Rakenneuudistussuunnitelmassa on osoitettava selkeästi 61–64 kohdassa kuvailtuihin tarkoituksiin myönnettävät tuet. Pelkästään irtisanotun henkilökunnan eduksi tarkoitettuja sosiaalisia tukitoimenpiteitä ei nimittäin oteta huomioon määritettäessä 37–41 kohdassa tarkoitettujen vastasuoritteiden laajuutta.
- (66) Valvontaviranomainen pyrkii yhteisen edun vuoksi rakenneuudistussuunnitelman yhteydessä minimoimaan rakenneuudistuksen sosiaaliset vaikutukset muihin ETA-sopimuksen sopimuspuoliin kuin tuen myöntäjään.

16.3.2.7 Tuensaajayritykselle rakenneuudistuksen aikana myönnettävästä tuesta on ilmoitettava valvontaviranomaiselle

- (67) Kun suuren tai keski-suuren yrityksen saamaa rakenneuudistustukea arvioidaan näiden suuntaviivojen perusteella, muun tuen myöntäminen rakenneuudistusaikana vaikuttaa valvontaviranomaisen arviointiin tarvittavien vastasuoritteiden laajuudesta, vaikka kyseinen muu tuki myönnettäisiin jo hyväksytyistä ohjelmista.
- (68) Suurelle tai keski-suurelle yritykselle myönnettävää rakenneuudistustukea koskevassa ilmoituksessa on mainittava kaikki muut tuet, joita tuensaajayritykselle aiotaan myöntää rakenneuudistuksen aikana, jollei tuki kuulu vähämerkityksistä tukea koskevan säännön tai poikkeusasetuksen soveltamisalaan.
- (69) Valvontaviranomainen ottaa kyseiset tuet huomioon rakenneuudistustukea arvioidessaan. Kustakin suurelle tai keski-suurelle yritykselle rakenneuudistuksen aikana myönnetystä tuesta, myös hyväksytyyn ohjelman mukaisesti myönnetystä tuesta, on ilmoitettava valvontaviranomaiselle erikseen, jos valvontaviranomainen ei ollut tietoinen tuesta tehdessään päätöstä rakenneuudistustuesta.
- (70) Valvontaviranomainen varmistaa, että näiden suuntaviivojen vaatimuksia ei kierretä myöntämällä tukia hyväksytyjen ohjelmien nojalla.

16.3.3 Tuen ainutkertaisuuden periaate

- (71) Pelastamistuki on ainutkertainen toimenpide, jolla pyritään jatkamaan yrityksen toimintaa tietyn rajallisen ajan, jonka kuluessa voidaan arvioida yrityksen tulevaisuudennäkymiä. Toistuvasti myönnettäviä pelastamistukia, joilla pyritään säilyttämään vallitseva tilanne, viivästyttämään väistämätöntä kehitystä ja siirtämään sillä välin taloudelliset ja sosiaaliset ongelmat muille, paremmassa asemassa oleville tuottajille tai muille ETA-sopimuksen sopimuspuolille, ei tule hyväksyä. Sen vuoksi pelastamistukea olisi myönnettävä vain kerran (ainutkertaisuuden periaate). Tämän periaatteen mukaisesti rakenneuudistustukea olisi myönnettävä vain kerran, jottei yrityksiä tuettaisi epäterveesti tilanteissa, joista ne pystyvät selviytymään ainoastaan toistuvan valtiontuen avulla. Jos pelastamistukea myönnetään yritykselle, joka on jo saanut rakenneuudistustukea, voidaan katsoa, että tuensaajan vaikeudet ovat luonteeltaan toistuvia ja että toistuvat valtion toimenpiteet aiheuttavat kilpailun vääristymistä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla. Tällaisia toistuvia valtion toimenpiteitä ei pitäisi hyväksyä.
- (72) Ilmoittaessaan valvontaviranomaiselle pelastamis- tai rakenneuudistustukea koskevasta hankkeesta EFTA-valtion on mainittava, onko yritykselle jo myönnetty kyseisiä tukia, mukaan luettuina tuet, jotka on myönnetty ennen näiden suuntaviivojen voimaantuloa, tai joista ei ole ilmoitettu⁽²⁰⁾. Jos tukia on myönnetty ja pelastamistuen myöntämisestä, rakenneuudistusvaiheen päättymisestä tai rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen keskeyttämisestä (riippuen siitä, mikä näistä on tapahtunut viimeksi) on kulunut vähemmän kuin 10 vuotta, valvontaviranomainen ei hyväksy uutta pelastamis- tai rakenneuudistustukea. Poikkeukset tähän sääntöön ovat sallittuja seuraavissa tapauksissa:

- a) rakenneuudistustuki myönnetään pelastamistuen myöntämisen jälkeen osana yksittäistä rakenneuudistustoimea;

⁽²⁰⁾ Ilmoittamatta jätettyä tukea arvioidessaan valvontaviranomainen ottaa huomioon, olisiko tuki voitu katsoa ETA-sopimuksen mukaisesti muunlaisena tukena kuin pelastamis- tai rakenneuudistustukena.

b) pelastamistuki on myönnetty 16.3.1.1 jaksossa esitettyjen edellytysten mukaisesti eikä sen jälkeen toteuteta valtion tukemaa rakenneuudistusta, jos:

i) yrityksen voitiin kohtuudella olettaa pelastamistuen myöntämisen seurauksena olevan pitkällä aikavälillä elinkelpoinen; ja

ii) vähintään viisi vuotta on kulunut ja uusi pelastamis- tai rakenneuudistustuki on välttämätöntä, mikä johtuu odottamattomasta tilanteesta⁽²¹⁾, josta yritys ei itse ole vastuussa;

c) poikkeuksellisissa ja odottamattomissa tilanteissa, joista yritys ei itse ole vastuussa.

Edellä b ja c alakohdassa esitetyissä tapauksissa 16.3.1.2 jaksossa mainittua yksinkertaistettua menettelyä ei voida käyttää.

(73) Tuen myöntämisestä tuensaajayritykselle seuraavat omistussuhteiden muutokset sekä oikeudelliset tai hallinnolliset menettelyt, jotka tervehdyttävät yrityksen tasetta, vähentävät vastuita tai poistavat aiempia velkoja, eivät vaikuta tämän säännön soveltamiseen, jos kyse on saman yrityksen toiminnan jatkumisesta.

(74) Jos yhtymä on saanut pelastamis- tai rakenneuudistustukea, valvontaviranomainen ei tavallisesti hyväksy itse yhtymälle tai siihen kuuluville yrityksille myönnettävää uutta pelastamis- tai rakenneuudistustukea, jos pelastamistuen myöntämisestä, rakenneuudistusvaiheen päättämisestä tai rakenneuudistussuunnitelman toteuttamisen keskeyttämisestä (riippuen siitä, mikä näistä on tapahtunut viimeksi) on kulunut vähemmän kuin 10 vuotta. Jos jokin yhtymään kuulunut yritys on saanut pelastamis- tai rakenneuudistustukea, yhtymälle kokonaisuudessaan ja muille yhtymään kuuluville yrityksille aiempaa tuensaajaa lukuun ottamatta voidaan myöntää pelastamis- tai rakenneuudistustukea (edellyttäen, että muita näiden suuntaviivojen säännöksiä noudatetaan). EFTA-valtioiden on varmistettava, ettei yhtymältä tai muilta yhtymään kuuluvilta yrityksiltä siirretä tukea aiemmalle tuensaajalle.

(75) Jos yritys ottaa haltuunsa jonkin toisen yrityksen, varsinkin sellaisen, joka on ollut 73 kohdassa tarkoitettun menettelyn kohteena tai maksukyvyttömyydestä johtuvassa, kansallisen lainsäädännön mukaisessa yleistäytäntöönpanomenettelyssä, ja se on jo saanut pelastamis- tai rakenneuudistustukea, tuen ainutkertaisuuden periaatetta ei sovelleta tähän yritykseen seuraavien edellytysten täytyessä:

a) ostaja on selkeästi vanhasta yrityksestä erillinen yritys;

b) ostaja on hankkinut vanhan yrityksen omaisuuserät markkinahintaan;

c) selvitystila tai velkasaneeraus ja yritysosto eivät ole pelkkiä muodollisuuksia, joilla pyritään estämään tuen ainutkertaisuutta koskevan periaatteen soveltaminen. Valvontaviranomainen voi katsoa tällaisesta tapauksesta olevan kysymys esimerkiksi, jos ostajan kohtaamat vaikeudet olivat selvästi ennakoitavissa vanhan yrityksen omaisuuserien ostohetkellä.

(76) Tältä osin on kuitenkin syytä todeta, että omaisuuserien hankkimiseen myönnettävää tukea ei voida hyväksyä näiden suuntaviivojen mukaan, koska tällöin kyse on alkuinvestointeihin myönnetystä tuesta.

16.4 Pk-yrityksille suunnatut tukiohjelmat

16.4.1 Yleiset periaatteet

(77) Valvontaviranomainen hyväksyy pelastamis- ja/tai rakenneuudistustuen myöntämiseen vaikeuksissa oleville yrityksille tarkoitettut tukiohjelmat ainoastaan, jos kyseiset yritykset täyttävät pk-yritysten määritelmän. Jollei seuraavista erityismääräyksistä muuta johdu, tällaisten tukiohjelmien soveltuvuutta yhteismarkkinoille arvioidaan 16.2 ja 16.3 luvussa vahvistettujen edellytysten perusteella lukuun ottamatta 16.3.1.2 jaksoa, jota ei sovelleta tukiohjelmiin. Jos tukiohjelmasta myönnetään tukea, joka ei täytä jotakin näistä edellytyksistä, tuesta on aina ilmoitettava erikseen valvontaviranomaiselle, jonka on hyväksyttävä se ennakoita.

⁽²¹⁾ Odottamattomaksi tilanteeksi määritellään tilanne, jota yritysjohto ei voinut mitenkään ennakoita, kun rakenneuudistussuunnitelma laadittiin, ja joka ei johdu yritysjohtoon laiminlyönneistä tai virheistä tai yhtymän, johon yritys kuuluu, päätöksistä.

16.4.2 Tukikelpoisuus

- (78) Kun näiden suuntaviivojen voimaantumisen jälkeen hyväksyttävästä tukiohjelmasta myönnetään tukea pk-yrityksille, erillisestä ilmoitusvelvollisuudesta voidaan myöntää vapautus ainoastaan, jos asianomainen yritys täyttää ainakin yhden kolmesta 9 kohdassa esitetystä perusteesta, jollei alakohtaisissa valtioneuvoston päätöksissä toisin säädetä. Jos yritys ei täytä ainoatakaan mainituista kolmesta perusteesta, sille myönnettävistä tuista on ilmoitettava erikseen valvontaviranomaiselle, jotta valvontaviranomainen voi arvioida, onko tuensaaja vaikeuksissa oleva yritys. Pitkäaikaisesta rakenteellisesta ylikapasiteetista kärsivillä markkinoilla toimiville yrityksille myönnettävästä tuesta on myös ilmoitettava erikseen valvontaviranomaiselle tuensaajayrityksen koosta riippumatta, jotta valvontaviranomainen voi arvioida 41 kohdan soveltamista.

16.4.3 Pelastamistukiohjelmien hyväksymisedellytykset

- (79) Jotta valvontaviranomainen voi hyväksyä pelastamistukiohjelmat, niiden on täytettävä 24 kohdan a, b, d ja e alakohdassa esitetyt edellytykset. Pelastamistukea ei saa myöntää kuutta kuukautta pidemmäksi ajaksi, minkä ajan kuluessa yrityksen tila on analysoitava. Tänä aikana EFTA-valtion on joko hyväksyttävä rakenneuudistus- tai selvitystilasuunnitelma taikka vaadittava tuensaajalta lainan ja riskipremiötä vastaavan tuen takaisinmaksua.
- (80) Kaikesta pelastamistuesta, joka myönnetään kuutta kuukautta pidemmäksi ajaksi tai jota ei ole maksettu takaisin kuuden kuukauden kuluessa, on ilmoitettava erikseen valvontaviranomaiselle.

16.4.4 Rakenneuudistustukiohjelmien hyväksymisedellytykset

- (81) Valvontaviranomainen hyväksyy rakenneuudistustukiohjelmat ainoastaan, jos tuen myöntämisen edellytyksenä on, että tuensaaja panee kokonaisuudessaan täytäntöön EFTAn jäsenvaltion ennalta hyväksymän ja seuraavat ehdot täyttävän rakenneuudistussuunnitelman:

- a) Elinkelpoisuuden palauttaminen: sovelletaan 33–36 kohdassa esitettyjä perusteita.
- b) Kohtuuttomien kilpailua vääristävien vaikutusten välttäminen: koska pienyrityksille myönnetty tuki yleensä vääristää vähemmän kilpailua, 37–41 kohdassa esitettyä periaatetta sovelletaan vain tapauksissa, jotka vahvistetaan alakohtaisissa valtioneuvoston päätöksissä. Sen sijaan tukiohjelmissä on määrättävä, etteivät tuensaajayritykset saa lisätä kapasiteettiaan rakenneuudistuksen toteuttamisen aikana. Keskisuuriin yrityksiin sovelletaan 37–41 kohtaa.
- c) Tuen rajaaminen välttämättömään: sovelletaan 42, 43 ja 44 kohdassa esitettyjä periaatteita.
- d) Rakenneuudistussuunnitelman muutokset: rakenneuudistussuunnitelmaa muutettaessa on noudatettava 51, 52 ja 53 kohdassa esitettyjä sääntöjä.

16.4.5 Yhteiset edellytykset pelastamis- ja/tai rakenneuudistustukiohjelmien hyväksymiselle

- (82) Tukiohjelmissä on ilmoitettava pelastamis- ja/tai rakenneuudistustuen myöntämiseksi toteutettavassa toimessa yhdelle yritykselle myönnettävän tuen sallittu enimmäismäärä; tämä koskee myös suunnitelman muutoksia. Tämän määrän ylittävistä tuista on ilmoitettava erikseen valvontaviranomaiselle. Yhdelle yritykselle myönnettävän pelastamis- ja rakenneuudistustuen yhteismäärä saa olla enintään 10 miljoonaa euroa, mukaan luettuna tapaukset, joissa tuki kasautuu muista lähteistä tai muista tukiohjelmissä peräisin olevan tuen kanssa.
- (83) Tuen ainutkertaisuuden periaatetta on noudatettava; sovelletaan 16.3.3 jaksossa esitettyä periaatetta.
- (84) EFTA-valtioiden on ilmoitettava toimenpiteistä erikseen valvontaviranomaiselle, jos yritys hankkii toisen, jo pelastamis- tai rakenneuudistustukea saaneen yrityksen omaisuuserät.

16.4.6 Valvonta ja vuosikertomukset

- (85) Suuntaviivojen 48, 49 ja 50 kohtaa ei sovelleta tukiohjelmiin. Tukiohjelman hyväksymisen edellytyksenä on kuitenkin kertomuksen antaminen kyseisen ohjelman toiminnasta yleensä kerran vuodessa. Kertomukseen on sisällyttävä kaikki ne tiedot, jotka määrittellään vakiomuotoisia kertomuksia koskevissa valvontaviranomaisen ohjeissa⁽²²⁾. Kertomuksissa on lisäksi oltava luettelo kaikista tuensaajayrityksistä ja mainittava kunkin yrityksen osalta seuraavat seikat:
- a) yrityksen nimi;
 - b) toimialakoodi (NACE-luokituksen⁽²³⁾ kolminumeroista toimialakohtaista luokittelukoodia käyttäen);
 - c) työntekijöiden lukumäärä;
 - d) vuosiliikevaihto ja taseen loppusumma;
 - e) myönnetyn tuen määrä;
 - f) tuensaajan rahoitusosuuden määrä ja muoto;
 - g) mahdollisten vastasuoritteiden muoto ja laajuus;
 - h) tiedot yritykselle mahdollisesti aikaisemmin myönnetystä rakenneuudistuksesta tai vastaavasta tuesta;
 - i) tiedot siitä, onko tuensaaja lopettanut toimintansa tai asetettu maksukyvyttömyyden vuoksi yleistäytäntöönpanomenettelyyn ennen kuin rakenneuudistusvaihe on päättynyt.

16.5 Valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut aiheelliset toimenpiteet

- (86) Valvontaviranomainen ehdottaa erillisellä kirjeellä valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 1 kohdan mukaisesti, että EFTA-valtiot hyväksyvät 87 ja 88 kohdassa esitetyt aiheelliset toimenpiteet voimassa olevien tukiohjelmien osalta. Valvontaviranomainen aikoo jatkossa asettaa tukiohjelmien hyväksymisen edellytykseksi näiden säännösten noudattamisen.
- (87) Valvontaviranomaisen ehdotuksen hyväksyneiden EFTA-valtioiden on mukautettava nykyisiä tukiohjelmiään, joiden on tarkoitus olla toiminnassa 6 kuukautta hyväksymisestä, siten että ne ovat tuon ajan jälkeen näiden suuntaviivojen mukaisia.
- (88) EFTA-valtioiden on ilmoitettava näiden aiheellisten toimenpiteiden hyväksymisestä kuukauden kuluessa siitä, kun ne ovat vastaanottaneet kirjeen, jossa aiheellisia toimenpiteitä ehdotetaan.

16.6 Voimaantulopäivä ja kesto

- (89) Suuntaviivat tulevat voimaan päivänä, jona ne annetaan. Suuntaviivat ovat voimassa viisi vuotta, jollei asiasta tehdä uutta päätöstä.
- (90) Valvontaviranomaisen ennen suuntaviivojen antamispäivää kirjaamia ilmoituksia tarkastellaan ilmoitusajankohtana sovellettujen perusteiden mukaisesti.
- (91) Valvontaviranomainen tutkii kaikkien sellaisten pelastamis- tai rakenneuudistustukien yhteensopivuuden ETA-sopimuksen kanssa, jotka on myönnetty ilman valvontaviranomaisen lupaa ja sen vuoksi valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan I osan 1 artiklan 3 kohdan vastaisesti näiden suuntaviivojen perusteella, jos tuki on osittain tai kokonaan myönnetty sen jälkeen, kun nämä suuntaviivat on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ja sen ETA-täydennysosassa. Kaikissa muissa tapauksissa valvontaviranomainen toteuttaa tutkimuksen tuen myöntämishetkellä sovellettujen suuntaviivojen perusteella.

⁽²²⁾ Ks. valvonta- ja tuomioistuinsopimuksen pöytäkirjassa 3 olevan II osan 27 artiklassa mainittuja täytäntöönpanosäännöksiä koskevan EFTAn valvontaviranomaisen päätöksen 195/04/KOL, tehty 14 päivänä heinäkuuta 2004 (ei vielä julkaistu), liite III A ja liite III B (vakioitu kertomusmalli voimassa olevaa valtiontukea varten).

⁽²³⁾ Euroopan yhteisöjen tilastotoimiston julkaisema Euroopan yhteisön tilastollinen toimialaluokitus (NACE).

LIITE

Kaava ⁽¹⁾ yksinkertaistettuun menettelyyn soveltuvan pelastamistuen enimmäismäärän laskemiseksi:

$$\frac{\text{EBIT}_t + \text{poisto}_t + (\text{käyttöpääoma}_t - \text{käyttöpääoma}_{t-1})}{2}$$

Kaavan perustana on yrityksen liiketulos (EBIT eli voitto ennen korkoja ja veroja) tuen myöntämistä / tuesta ilmoittamista edeltävältä vuodelta (jonka tunnus on t). Tähän lisätään poistot ja käyttöpääoman muutokset. Käyttöpääoman muutos lasketaan vaihtuvien vastaavien ja lyhytaikaisen vieraan pääoman erotuksena ⁽²⁾ viimeksi päättyneeltä tilikaudelta. Jos liikutukseen sisältyy varauksia, tämä on samoin mainittava selkeästi, eikä näitä varauksia sisällytetä tulokseen.

Laskutoimituksen tavoitteena on arvioida yrityksen negatiivinen kassavirta tuen hakemista edeltäneenä vuonna (tai tuen myöntämistä edeltäneenä vuonna, jos tuesta ei tarvitse ilmoittaa). Katsotaan, että puolet tästä määrästä varmistaa yrityksen liiketoiminnan jatkumisen kuuden kuukauden ajan. Tämän vuoksi tulos jaetaan kahdella.

Kaavaa voidaan käyttää ainoastaan, jos tuloksena on negatiivinen määrä.

Jos laskutoimituksen tulos on positiivinen, on selitettävä yksityiskohtaisesti, miksi yritys on 9–10 kohdassa määritellyissä vaikeuksissa.

Esimerkki:

Voitto ennen korkoja ja veroja (milj. euroa)	(12)
Poistot (milj. euroa)	2

Tase (milj. euroa)	31. joulukuuta, t-1	31. joulukuuta, t
<i>Vaihtuvat vastaavat</i>		
Rahat ja muut likvidit varat	10	5
Myyntisaamiset	30	20
Vaihto-omaisuus	50	45
Siirtosaamiset	20	10
Muut vaihtuvat vastaavat	20	20
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	130	100
<i>Lyhytaikainen vieras pääoma</i>		
Ostovelat	20	25
Siirtovelat	15	10
Saadut ennakot	5	5
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	40	40
Käyttöpääoma	90	60
Käyttöpääoman muutos	(30)	

Pelastamistuen enimmäismäärä = $[-12 + 2 + (-30)]/2 = -20$ miljoonaa euroa

Koska laskutoimituksen tulos on yli 10 miljoonaa euroa, 29 kohdassa kuvattua yksinkertaistettua menettelyä ei voida soveltaa. Jos tämä enimmäismäärä ylitetään, EFTA-valtioiden olisi esitettävä selitys, kuinka yrityksen tulevat kassavirtatarpeet ja pelastamistuen määrä on määriteltävä.”

⁽¹⁾ Voittoon ennen korkoja ja veroja (hakemuksen esittämistä edeltävän vuoden, t, tilinpäätöksen mukainen voitto ennen korkoja ja veroja eli EBIT) lisätään poistot kyseiseltä ajanjaksolta ja käyttöpääoman muutos kahden vuoden aikana (kaksi hakemuksen esittämistä edeltävää vuotta). Tulos jaetaan kahdella, jotta saadaan kuuden kuukauden jaksoa kuvaava luku (pelastamistuki hyväksytään tavallisesti kuudeksi kuukaudeksi).

⁽²⁾ Vaihtuvat vastaavat: rahat ja muut likvidit varat, myyntisaamiset (asiakastilit ja muut saamiset), muut vaihtuvat vastaavat ja siirtosaamiset, vaihto-omaisuus. Lyhytaikainen vieras pääoma: rahoitusvelat, ostovelat (tavarantoimittajat ja muut velat) ja muu lyhytaikainen vieras pääoma, saadut ennakot, muut siirtyvät erät, verovelat.